

Agnieszka Nowakowska-Kaliszuk

Uniwersytet w Białymstoku

E-MAIL: a.nowakowska@uwb.edu.pl ORCID: 0000-0002-6988-9325

Korzyści praktyki sharentingu oraz potencjalne zagrożenia dla prywatności i rozwoju tożsamości cyfrowej dziecka

STRESZCZENIE

Geneza sharentingu wiąże się bezpośrednio z dynamicznym rozwojem technologii, a w szczególności z rosnącą popularnością mediów społecznościowych. Termin ten stanowi połączenie słów w języku angielskim *sharing* (udostępnianie) oraz *parenting* (rodzicielstwo) i oznacza praktykę aktywnego publikowania przez rodzica materiałów wizualnych z życia swojego dziecka. Celem artykułu jest analiza wpływu sharentingu na rozwój dzieci oraz próba odpowiedzi na pytanie, czym jest odpowiedzialny *sharenting*. Omówione zostaną zagrożenia płynące z praktyk sharentingowych w kontekście różnych stanów prywatności, motywy podejmowania przez rodziców tej formy komunikacji, a także pozytywne aspekty praktyki sharentingu w rozwoju relacji rodzinnych.

SŁOWA KLUCZOWE: *sharenting*, odpowiedzialne praktyki sharentingu, prywatność, rozwój tożsamości cyfrowej

Wstęp

Sharenting jest coraz powszechniejszym zjawiskiem, polegającym na dzieleniu się różnorodnymi informacjami związanymi z własnym dzieckiem w internecie. W ciągu ostatnich dwudziestu lat jego fenomen uległ znacznym przemianom, które można analizować nie tylko w perspektywie technologicznej, lecz także kulturowej i psychospołecznej. Platformy takie jak Facebook, Instagram czy TikTok zrewolucjonizowały sposób, w jaki się komunikujemy – dla wielu rodziców naturalnym stało się dzielenie codziennymi momentami i osobistymi doświadczeniami w przestrzeni internetowej. W konsekwencji przyczyniło się to do powstania całej kultury związanej z *sharentingiem*. Definicja tego terminu obejmuje takie aktywności rodziców, jak publikowanie zdjęć, filmów lub szczegółowych opisów codziennych wydarzeń z życia dziecka i rodziny. To połączenie słów *sharing* (udostępnianie) i *parenting* (rodzicielstwo) trafnie oddaje istotę tej praktyki, podejmowanej przez rodziców na całym świecie. Geneza sharentingu wiąże się bezpośrednio z dynamicznym rozwojem technologii (Brosch, 2017; Łukasiak, 2024), a dzisiejsza

kultura cyfrowa to idealne środowisko, w którym zyskuje on na znaczeniu (Dziekońska, 2024). Wzrost popularności sharentingu wynika przede wszystkim z wielu korzyści, jakie niesie ze sobą ta forma komunikacji. Dzięki udostępnianiu treści związanych z dziećmi można dzielić się z bliskimi i przyjaciółmi ważnymi momentami z ich życia. Jest to także doskonała okazja do budowania więzi społecznych i wspierania innych rodziców w trudnych chwilach (Ong i in. 2022; Ranzini i in., 2020). Badacze wskazują również na inną funkcję sharentingu, związaną z kształtowaniem i podtrzymywaniem kapitału społecznego współczesnych rodziców, szczególnie tych, dla których rodzicielstwo wiąże się z ograniczonymi kontaktami bezpośrednimi lub którzy żyją z dala od tradycyjnych form wsparcia, takich jak rodziny wielopokoleniowe. W takich przypadkach media społecznościowe pełnią rolę „cyfrowej wioski”, oferując alternatywną, zastępczą strukturę wsparcia (Chrostowska, 2018).

Sharenting może mieć różny charakter. Ze względu na zasięg odbiorców udostępnianych treści wyróżnia się *sharenting* wąski oraz szeroki. Pierwszy ma charakter prywatny, w ramach którego rodzice, podobnie jak większość użytkowników serwisów społecznościowych, są dość wybiórczy co do tego, kto może ich obserwować i oglądać umieszczane przez nich materiały. Zazwyczaj udostępniają swoje treści tylko znajomym, rodzinie lub przynajmniej znanym sobie osobom. Natomiast drugi rodzaj sharentingu ma charakter publiczny. Rodzice aktywni w mediach społecznościowych udostępniają zdjęcia swoich dzieci wszystkim użytkownikom (Mascheroni i in., 2023). Przykładowo blogerzy i influencerzy dzielą się życiem swoim oraz swoich dzieci za pomocą krótkich, ogólnodostępnych postów i zdjęć.

Obserwowany dynamiczny rozwój zjawiska sharentingu idzie w parze z zainteresowaniem badaczy tą problematyką. Wielu naukowców skupia się na analizie tej praktyki, aby lepiej zrozumieć jej wpływ na funkcjonowanie rodziny oraz na rozwój dzieci (Amon i in., 2022; Briazu i in., 2021; Mascheroni i in., 2023; Walrave i in., 2023). Celem artykułu jest analiza wpływu sharentingu na funkcjonowanie dzieci. Omówione zostaną zagrożenia wynikające z praktyk sharentingowych, szczególnie w kontekście różnych stanów prywatności. Przedstawione będą również różne motywy podejmowania przez rodziców tej formy komunikacji oraz jej pozytywne aspekty. Autorka podejmuje także próbę odpowiedzi na pytanie, czym jest odpowiedzialny *sharenting* i jaka rola w tym procesie przypada mediom.

Prywatność i formowanie cyfrowej tożsamości zapośredniczonej poprzez *sharenting*

Westin (1967, 2003) wyróżnia cztery stany prywatności: samotność, intymność, anonimowość i rezerwę. Wszystkie z nich mogą zostać naruszone przez praktyki *sharentingowe*. Samotność oznacza wolność od nieautoryzowanej ingerencji, a anonimowość to wolność od identyfikacji i nadzoru w prowadzeniu życia osobistego. Oba te stany prywatności zostają naruszone, gdyż udostępniane informacje o dziecku są przechowywane i potencjalnie dostępne przez wiele lat. Intymność to kolejny wymiar prywatności, związany ze świadomym wyborem, komu i w jakim zakresie pozwalamy na dostęp do naszej sfery osobistej. Praktyki *sharentingu* naruszają tę sferę, ponieważ dzieci często nie mają świadomości, kto ma dostęp do informacji o nich. Ostatni z wyróżnionych przez Westina stanów prywatności – rezerwa – zostaje naruszony w sytuacji, gdy to rodzice decydują o ujawnianiu danych dotyczących dziecka, które w przyszłości mogą okazać się dla niego szkodliwe (Westin, 1967, 2003). Brytyjski portal Mumsnet podał, że 33% matek przyznało się do umieszczania w internecie zdjęć swoich dzieci, mimo świadomości, iż w przyszłości mogą one okazać się dla nich krępujące. Wskazuje to, że rodzice nie biorą pod uwagę długoterminowych konsekwencji udostępniania informacji o swoim dziecku i mogą wyrządzić krzywdę ich przyszłemu „Ja”. Nadmierne udostępnianie informacji dotyczących dzieci może prowadzić nie tylko do naruszenia ich prywatności, lecz także do zagrożenia ich bezpieczeństwa. Istnieje bowiem poważne ryzyko, że materiały udostępnione w sieci zostaną wykorzystane w nieodpowiedni sposób (Blum-Ross i Livingstone, 2017; Latipah i in., 2020; Walrave i in., 2023).

Rodzice, publikując materiały dotyczące swoich dzieci, mogą narażać je na negatywne emocje związane z ujawnianiem informacji, zanim jeszcze będą one w stanie zrozumieć konsekwencje kształtowania własnej tożsamości cyfrowej. Może to prowadzić do kryzysów tożsamości w późniejszym życiu. W badaniu przeprowadzonym przez Latipah i współpracowników (2020) oceniono reakcje dzieci w wieku wczesnoszkolnym oraz ich rodziców na korzystanie przez dzieci z profili w serwisach społecznościowych. Wykazano, że reakcje dzieci były zróżnicowane – część z nich odczuwała niezadowolenie, inne natomiast dostrzegały zarówno zalety, jak i wady posiadania takich profili. Warto podkreślić, że ponad połowa badanych rodziców (57%) stwierdziła, że nie widzi żadnych szkód w tworzeniu profili, ponieważ ich dzieci wyraziły na to zgodę. Jak zauważają badacze, trudno jest mówić o rzeczywistej zgodzie w sytuacji, gdy dzieci otrzymały jedynie ograniczone informacje o potencjalnych skutkach posiadania tożsamości wirtualnej w postaci profili

(Amon i in., 2022; Latipah i in., 2020; Ranzini i in., 2020; Walrave i in., 2022). W przypadku nastolatków taka zgoda może być bardziej świadoma. W badaniu jakościowym przeprowadzonym przez Walrave'a i współpracowników (2022) nastolatki, których rodzice publikowali wspólne zdjęcia na swoich profilach w mediach społecznościowych, deklarowali, że czuli się bardziej popularni, a wspólne zdjęcia dawały im poczucie wewnętrznej siły. Efekt ten dotyczył przede wszystkim nastolatków silnie związanych emocjonalnie ze swoimi rodzicami oraz tych, którzy oznaczyli ich na swoich profilach. Analiza motywów rodziców udostępniających treści o swoich dzieci w serwisach społecznościowych wykazała, że początkowo zarówno indywidualny wybór rodziców, jak i osobiste normy („świadomość prywatności”) wpływały na ilość informacji, którymi rodzice byli skłonni się dzielić na temat swojego dziecka. Odbywało się to w długoterminowym procesie ustalania tożsamości cyfrowej dziecka w kontekście regulacji prywatności online. Dopiero później rodzice zaczęli dostrzegać, że obawy związane z prywatnością i preferencjami dziecka stanowią istotny czynnik (Walrave i in., 2022). Badani nastolatki podkreślali, że rodzice powinni pytać ich o zgodę przed opublikowaniem materiałów w mediach społecznościowych oraz że sami chcą mieć głos w kwestii udostępnianych przez rodziców informacji. Kilku z nich przyznało, że zdarzało im się prosić rodziców o usunięcie postów, a w niektórych przypadkach samodzielnie je usuwać, logując się na profil rodzica.

Rosnące zainteresowanie nastolatków zarządzaniem własną prywatnością wydaje się wynikać z potrzeby kształtowania ich cyfrowej tożsamości. Młodzi ludzie podkreślali obawy związane z tym, jak są postrzegani w przestrzeni online i jakie wrażenie wywierają na rówieśnikach. Zwracali również uwagę, że nie chcą, aby rodzice udostępniali zbyt wielu informacji na ich temat, uznając to za krępujące. W ich opinii posty rodziców w mediach społecznościowych nie powinny ujawniać nadmiernej ilości danych osobistych.

Badani przez Walrave'a i współpracowników (2022) rodzice argumentowali, że stosują różne strategie, aby chronić prywatność swoich nastoletnich dzieci w mediach społecznościowych. Większość rodziców zadeklarowała, że najczęściej prosi swoje dzieci o zgodę na udostępnianie informacji, gdy te wchodzi w wiek dojrzewania. Rodzice, uzyskując zgodę dziecka, są świadomi, że informacje o nim nie powinny być udostępniane wszystkim użytkownikom. Część z nich wskazywała, że czasami dzieli się treściami jedynie z ograniczoną grupą odbiorców (np. w zamkniętych grupach na Facebooku – tzw. *sharenting* wąski, prywatny), a nie z całą siecią społecznościową (*sharenting* szeroki, publiczny).

Odpowiedzialny *sharenting*

Badania dotyczące *sharentingu* koncentrują się także na analizie wpływu częstego i intensywnego udostępniania treści dotyczących dzieci w mediach społecznościowych na ich rozwój i kondycję psychiczną. Badania jednoznacznie wskazują, że nadmierny *sharenting* wywiera negatywny wpływ na poczucie prywatności i autonomii dzieci, wpływając na ich zdolność do tworzenia intymnych więzi i zdobywania samodzielności. Ponadto niekontrolowane eksponowanie życia prywatnego dzieci w internecie może prowadzić do poważnych problemów związanych z bezpieczeństwem online (Dacka, 2024).

Dzieci, które dorastają w środowisku, w którym ich życie jest dokumentowane i udostępniane w sieci, mogą doświadczać silnej presji, aby dostosowywać się do nieformalnych oczekiwań związanych z wizerunkiem kreowanym przez rodziców. Tego rodzaju sytuacje niosą ze sobą poważne zagrożenia dla ich samooceny i tożsamości. Dzieci w wielu przypadkach mogą czuć się zobligowane do podtrzymywania idealnego obrazu siebie, mając poczucie, że ich wartość zależy od społecznej akceptacji.

W miarę dorastania dzieci w erze cyfrowej ich zachowania oraz różne aspekty życia stają się częścią publicznego dyskursu, co w dłuższej perspektywie może prowadzić do konfliktu między ich tożsamością osobistą a wizerunkiem online. Dzieci rozwijające się w poczuciu wielu informacji oraz obrazów na swój temat w sieci, mogą doświadczać dysonansu pomiędzy własną tożsamością a obrazem wytwarzanym przez rodziców w ramach praktyk *sharentingu*. Świadomość bycia obiektem zainteresowania w przestrzeni internetowej może powodować u nich presję, by sprostać oczekiwaniom kreowanym przez treści publikowane przez rodziców. Prowadzi to do ryzyka uzależnienia od zewnętrznej aprobaty oraz obniżonej samooceny, zwłaszcza w sytuacjach, gdy ich wizerunek spotyka się z krytyką lub komentarzami ze strony szerszej publiczności. W konsekwencji istnieje zagrożenie, że dzieci nie będą miały możliwości autonomicznego kształtowania siebie, co może z kolei prowadzić do długoterminowych konsekwencji psychologicznych (Jaśkiewicz, 2022; Łukasiak, 2024).

Warto podkreślić, że *sharenting* wpływa nie tylko na tożsamość w wymiarze psychologicznym jednostki, ale także w kontekście społeczno-kulturowym. Dzieci stają się częścią szerszej narracji rodzinnej, a ich tożsamość jest kształtowana przez filtry oczekiwań rodzinnych oraz norm społecznych. Ekspozycja w mediach społecznościowych może zatem w dłuższej perspektywie skutkować trudnościami w radzeniu sobie z egzystencjalnymi pytaniami o własne „Ja”. Dzieci mogą doświadczać wewnętrznego konfliktu między pragnieniem autentyczności a presją dostosowania się do wizerunków kreowanych przez rodziców.

Wsparcie pozytywnej i odpowiedzialnej praktyki sharentingu wymaga gotowości rodziców do refleksji nad własnymi działaniami i świadomej troski o dobro swojego dziecka. Dobre praktyki obejmują rozważne podejście do publikowania treści związanych z dziećmi, jasne ustalanie granic prywatności, unikanie nadmiernej lub nieodpowiedniej ich ekspozycji oraz regularne rozmowy na temat obecności dzieci w sieci (Dacka, 2024; Haley, 2020; Ní i in., 2022; Walrave i in., 2023). Świadomość rodziców w zakresie prawa dzieci do prywatności i autonomii, a także potrzeby ochrony ich rozwoju emocjonalnego w przestrzeni mediów społecznościowych, jest w tym kontekście niezbędna. Zapewniając bezpieczne i odpowiedzialne warunki, dorośli wspierają dzieci w kształtowaniu spójnej i zdrowej tożsamości – zarówno w środowisku cyfrowym, jak i poza nim.

Wpływ sharentingu na rozwój dziecka jest niezwykle kompleksowym i wieloaspektowym zagadnieniem, obejmującym zarówno potencjalne korzyści, jak i zagrożenia. Warto pamiętać, że udostępnianie treści z życia dziecka może – przy zachowaniu rozwagi i odpowiedzialności – wspierać jego rozwój emocjonalny i społeczny. Poprzez propagowanie wartościowych treści i dzielenie się pozytywnymi doświadczeniami rodzice angażują się w życie swojego potomstwa, co wywiera korzystny wpływ na ich rozwój. Jednym z istotnych walorów sharentingu jest wspieranie rozwoju umiejętności społecznych dziecka, ponieważ dzielenie się wspólnymi przeżyciami i wzajemne wsparcie sprzyjają budowaniu silnych więzi rodzinnych. Dodatkowo, dzięki udostępnianiu treści związanych z nauką, pasjami i twórczością, *sharenting* może stać się inspiracją dla innych rodziców do podejmowania podobnych działań. Takie pozytywne inicjatywy sprzyjają tworzeniu społeczności rodzicielskich, opartych na wzajemnym wsparciu i dzieleniu się cennymi doświadczeniami. Należy jednak pamiętać, że zbyt wiele treści umieszczanych w sieci może prowadzić do przeciążenia informacyjnego – zarówno u dziecka, jak i u rodziców. Aby wspierać zdrowy i harmonijny rozwój dziecka, konieczne jest znalezienie odpowiedniej równowagi między korzyściami a ograniczeniami związanymi z sharentingiem. Jest to niezwykle istotne dla prawidłowego kształtowania tożsamości i poczucia własnej wartości dziecka, przy jednoczesnym zachowaniu jego prywatności i bezpieczeństwa w przestrzeni online.

Podsumowanie i wnioski

Podsumowując analizę zjawiska sharentingu należy zauważyć, że ma ono istotne konsekwencje dla rozwoju dzieci oraz prawa do prywatności. Motywacje rodziców do udostępniania treści związanych z dziećmi są

zróżnicowane i mogą wynikać zarówno z potrzeby dzielenia się radością z codziennych doświadczeń, jak i z presji społecznej. Istotne jest zwrócenie uwagi na kwestie bezpieczeństwa online oraz respektowanie praw dziecka do prywatności. Konieczna jest zatem edukacja rodziców w zakresie odpowiedzialnego sharentingu oraz kształtowanie umiejętności świadomego korzystania z mediów społecznościowych (Uszyńska-Jarmoc i Naruszewicz, 2018). Społeczności medialne odgrywają istotną rolę w kształtowaniu norm dotyczących udostępniania treści związanych z dziećmi. Poprzez prezentowanie wyidealizowanych obrazów rodzicielstwa i traktowanie sharentingu jako zachowania standardowego, platformy społecznościowe wzmacniają przekonanie, że dzielenie się informacjami o dziecku online jest czymś oczywistym. W konsekwencji wpływają na normy społeczne i przyczyniają się do rosnącej akceptacji sharentingu w społeczeństwie.

W kontekście sharentingu szczególnego znaczenia nabiera wprowadzenie edukacji medialnej zarówno dla rodziców, jak i dla dzieci (Nowotniak, 2024). Programy edukacyjne powinny uświadamiać rodzicom zagrożenia związane z nadmiernym dzieleniem się treściami online oraz wskazywać dobre praktyki w zakresie ochrony prywatności i wizerunku dziecka. Dzieci natomiast należy kształcić w zakresie świadomego korzystania z internetu, rozpoznawania zagrożeń oraz budowania pozytywnego wizerunku online. Współpraca rodziny i placówek edukacyjnych w tym zakresie stanowi kluczowy element zapobiegania negatywnym skutkom sharentingu.

BIBLIOGRAFIA

- Amon, M.J., Kartvelishvili, N., Bertenthal, B.I., Hugenberg, K. i Kapadia, A. (2022). Sharenting and children's privacy in the United States: parenting style, practices, and perspectives on sharing young children's photos on social media. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 6(CSCW1), 1–30.
- Blum-Ross, A. i Livingstone, S. (2017). Sharenting: parent blogging and the boundaries of the digital self. *Popular Communication*, 2, 110–125.
- Briazu, R.A., Floccia, C. i Hanoch, Y. (2021). Facebook sharenting in mothers of young children: the risk are worth it but only for some. *Technology, Mind, and Behavior*, 2, 1–11.
- Brosch, A. (2017). Sharenting – nowy wymiar rodzicielstwa. W: H. Krauze-Sikorska i M. Klichowski (red.), *Świat małego dziecka. Przestrzeń instytucji, cyberprzestrzeń i inne przestrzenie dzieciństwa* (s. 379–387). Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Chrostowska, B. (2018). Sharenting – skala i wielowymiarowość zjawiska (nierozważnego) ujawniania przez rodziców informacji o dzieciach w mediach społecznościowych. *Problemy Wczesnej Edukacji*, 4, 58–68.
- Dacka, M. (2024). Wyzwania młodzieżowe – nieświadomość zagrożenia czy presja rówieśników? Niebezpieczne konsekwencje zabaw współczesnych nastolatków. *Psychiatria i Psychologia Kliniczna*, 1, 79–88.
- Dziekońska, J. (2024). Wychowanie cyfrowe dzieci i młodzieży zanurzonych w Internecie. Rodzicielskie strategie, przekonania i trudności. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 633(8), 48–60. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.8658>

- Haley, K. (2020). Sharenting and the (potential) right to be forgotten. *Indiana Law Journal*, 3, 1005–1020.
- Jaśkiewicz, A. (2022). Pogranicze online–offline jako nowa czasoprzestrzeń funkcjonowania człowieka. *Parezja*, 1(17), 37–47.
- Latipah, E., Kistoro, H.C.A., Hasanah, F.F. i Putranta, H. (2020). Elaborating motive and psychological impact of sharenting in millennial parents. *Universal Journal of Educational Research*, 8, 4807–4817.
- Łukasiak, K. (2024). Od prywatności do publiczności. O potrzebie edukacji medialnej w erze cyfrowej na przykładzie zjawiska sharentingu. *Kultura i Edukacja*, 3(145), 27–40. <https://doi.org/10.15804/kie.2024.03.02>
- Mascheroni, G., Cino, D., Amadori, G. i Giuseppe Zaffaroni, L. (2023). Non-sharing as a form of maternal care the ambiguous meanings of sharenting for mothers of 0 to 8 year-old children. *Italian Sociological Review*, 13(1), 111–130.
- Ní Bhroin, N., Dinh, T., Thiel, K., Lampert, C., Staksrud, E. i Olafsson, K. (2022). The privacy paradox by proxy: Considering predictors of sharenting. *Media and Communication*, 1, 371–383.
- Nowotniak, J. (2024). Dziecko w świecie kultury wizualnej. *Polska Myśl Pedagogiczna*, 10, 201–217.
- Ong, L.L., Fox, A.K., Cook, L.A., Bessant, C., Gan, P., Hoy, M.G. i Steinberg, S.B. (2022). Sharenting in an evolving digital world: increasing online connection and consumer vulnerability. *Journal Of Consumer Affairs*, 56(3), 1106–1126.
- Ranzini, G., Newlands, G. i Lutz, C. (2020). Sharenting, Peer Influence, and Privacy Concerns: A Study on the Instagram-Sharing Behaviors of Parents in the United Kingdom. *Social Media + Society*, 4. <https://doi.org/10.1177/2056305120978376>
- Uszyńska-Jarmoc, J. i Naruszewicz, A. (2018). Dziecięce rozumienie cyberprzestrzeni i zagrożeń z nią związanych. *Problemy Wczesnej Edukacji*, 2, 48–59.
- Walrave, M., Robbé, S., Staes, L. i Hallam, L. (2023). Mindful sharenting: how millennial parents balance between sharing and protecting. *Frontiers in Psychology*, 14, 1–13.
- Walrave, M., Verswijvel, K., Ouvrein, G., Staes, L., Hallam, L. i Hardies, K. (2022). The limits of sharenting: exploring parents' and adolescents' sharenting boundaries through the lens of Communication Privacy Management theory. *Frontiers in Education*, 7, 1–12.
- Westin, A.F. (1967). *Privacy and freedom*. Atheneum.
- Westin, A.F. (2003). Social and Political Dimensions of Privacy. *Journal of Social Issues*, 2, 431–453.

SUMMARY

Benefits of 'Sharenting' and the Potential Risks to Children's Privacy and the Development of Their Digital Identity

The origins of 'sharenting' are directly related to the dynamic development of technology, and in particular to the growing popularity of social media. The term is a portmanteau of the words 'sharing' and 'parenting' and refers to the practice of a parent actively publishing visual materials from their child's life. The aim of the article is to analyze the impact of sharing on children's development and to try to answer the question of what responsible sharing is. The risks of sharing practices in the context of privacy, the motives for parents to undertake this form of communication, as well as the positive aspects of sharing practices in the development of family relationships will be discussed.

KEY WORDS: sharenting, responsible sharing practices, privacy, development of digital identity